

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

Opvscvla Spiritvalia - I. Horologium Asceticum. II. Principia Vitae
Christiana. III. Manuductio ad Coelum. IV. Via Compendii ad Deum. V. De
Sacrificio Missae. VI. De Discretione Spirituum ... Operum Eminentiss.
Cardinalis, Tom. I

Bona, Giovanni

Parisiis, 1677

Cap. XVI. De visionibus quae in somnis occurrunt. Quot sint species, quae
causae somniorum. Cur plures in somnis quam in vigilia apparitiones fiant.
Somnia divina quae sint. Quomodo a daemoniacis & ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9969

CAPUT XVI.

De visionibus, que in somnis occurunt. Quot sint species, quæ causa somniorum. Cur plures in somnis, quam in vigilia apparitiones fiant. Somnia divina quæ sint. Quomodo à demoniacis, & naturalibus discernantur.

I. **N** explicantis visionibus imaginariis, quæ homini vigilanti, cum sui compos est; vel eidem in ecstasi constituto & a sensibus avulso accidere solent, magnorum virorum auctoritate in superiori Capite usi sumus, nunc eadem adh. benda est in iis exponendis, quæ dormientibus & somniantibus interdum contingunt. Sunt autem multæ somniorum species, & multiplices cause, nec par omnium ratio est. Vana multa, & falsa, atque inania esse scimus, quorum observationem sacræ literæ dominant: multa, quæ à naturalibus causis oriuntur: alia quæ dæmonum calliditate, alia quæ divinitus immittuntur. Praeclarè de his Tertullianus, [a] *Vana in totum somnia Epicurus judicavit, liberans à negotiis divinitatem, & dissolvens ordinem rerum, & in passivitate omnia spargens, ut eventui exposita & fortuita. Confutat autem Epicuri opinionem multa referens insignia apud ethnicos somnia, quibus futura & occulta revelata sunt.* Tum ait. *Definimus à dæmoniis plurimù nincti somnia. & si interdum vera & gratiosa; quanto magis vana, & frustratoria, & turbida, ludibiosa & immunda. A Deo autem, pollicit scilicet & gratiam Spiritus sancti in omnem carnem, & sicci prophetaturos, ita & somniaturos servos suos & ancillas suas, ea deputabuntur, que ipsi gratiae comparabuntur, si quae honesta, sancta, prophetica, revelatoria, edificatoria, vocatoria quorum liberalitas soeat & in profanos distillare, imbras etiam & sole suos per equante Deo justis & injustis. Siquidem & Nabuchodonosor divinitus somniat, & major penè visionum ex visionibus Deus discunt. Sicut ergo dignatio*

a De anima. c. 46. & 47.

Dei & in ethnicos, ita & tentatio Mals & in sanctos, ut vel dormientibus obrepat qua porest, si vigilantibus non potest. Tertia species erunt somnia, quæ sibimet ipsa anima uidetur inducere. Hæc & alia multa Tertullianus, cui Gregorius magnus rem clarius distinguens adstipulatur, [b] Sex, inquit, modis tangunt animum imagines somniorum. Aliquando namque somnia ventris plenitudine vel inanitate, aliquando vero illusione, aliquando cogitatione simul & illusione, aliquando revelatione, aliquando autem cogitatione simul & revelatione generantur. Sed duo, quæ primò diximus, omnes experimento cognoscimus: subjuncta autem quotuor in sacra scriptura paginis invenimus. Somnia etenim nisi plerumque ab occulto hoste per illusionem fierent, nequam aut vir sapiens indicaret dicens, (c) Multos errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis: & iterum, (d) Non augurabimini, nec observabitis somnia. Rursus nisi aliquando ex cogitatione simul & illusione procederent, vir sapiens minimè dixisset, (e) multas curas sequuntur somnia. Et nisi aliquando somnia ex mysterio revelationis orirentur, nec Ioseph præferendum se fratribus somnio videret, nec sponsum Marie, ut ablato puero in Ægyptum fugeret, per somnum Angelus admoneret. Rursum nisi aliquando ex cogitatione simul & revelatione procederent, nequam Daniel Propheta Nabuchodonosor visionem edifferens à radice cogitationis inchoasset dicens: f Tu Rex cœpisti cogitare in stratu tuo quid esset futurum. Easdem fere somniorum causas & species agnoscent scholastici post Angelicum Doctorem, (g) sed methodo clariori. Docent enim somniorum causam duplē esse internam & externam. Interna item duplex est, una animalis cum hominis phantasie ea in somnis occurruunt, circa quæ vigilantis cogitatio, & affectio versari consueverunt. Nam qui amant amores suos somniant, qui timent turbidis phantasmatibus agitantur. Sic venatoris somnia de cam-

b Lib. 1. dialog. c. 48. & lib. 8. mor. c. 13. c Eccl. 34. d L. vit. 19. 26. e Eccl. 52. f Dan. 2. 29. g 24. 5. q. 95. art. 6.

pis, canibus, & feris sunt; piscatoris de retibus, fluminibus, lacubus, & piscibus: militis, de armis, sanguine, & cædibus. Altera corporalis dicitur, cum ex interna corporis dispositione aliquis motus ipsi conveniens in phantasia efficitur: qua ratione sanguinei hortos, convivia, caftus somniant: phlegmatici imbræ, lacus, fluviros, navigationes, submersiones: cholericæ rixas, certamina, incendia: melancholici tenebras, spectra, funera, & horribilia visa. Atque hoc pertinent quæ de insomniis eorumque præsagiis, princeps medicorum Hipocrates & Galenus scriplerunt. Externa quoque duplex est, corporalis & spiritualis. Illa aërem continentem, vel impressionem cœlestis corporis; hæc Deum vel dæmonem complectitur, à quib[us] dormientisphantasiā immutari posse nemini dubium est. Nobis autem de sola spirituali causa agendum est, de somniis scilicet à Deo vel à dæmonie immissis, quibus illustrandis & declarandis cæterorum notitia præmissa est, ut naturalia à divinis, & divina à dæmoniacis discerni queant.

II. Epicurus & alii ipsius sectatores, cum detestata ab ipsiis metu Ethnicis impietate, Deum negotiorū nec habere nec exhibere dicebant, nulla item somnia ab ipso immitti asserebant. Alii verò, tametsi mundum providentia regi faterentur, somnia tamen non à Deo; sed à dæmonibus proficiisci crediderunt, ac si Dei majestate indignum foret dormientium lectulos obire, & illis injicere somnia, quæ postmodum expergefacti aut spernerent, aut non intelligerent, aut è memoria elaberentur. Nos autem firmiorem factum literarum auctoritatem habemus assertum non solum vera & certa, sed & mysteriis referta à Deo mortalibus tam probis quam improbis somnia dari: quam veritatem etiam multi inter ethnicos sapientes agnoverunt, quorum testimonia congerere ad rem nostram non spectat. Terrebis me per somnia, ait Iob, (b), & per visiones horrore concuties. Et iterum. Per somnum in visione

^a Iob. 7. 14. Job. 33. 15.

D. Bona Opus. Spirit.

Fff

nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo; tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina. Legimus item (i) quod *consuluit Saül Domini-*num, & non respondit ei neque per somnia, neque per sa-
cerdotes, neque per prophetas. Sed & ipse Dominus ad Aaron, & ad Mariam sororem ejus dixit: (k) *Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnia loquar ad illum.* Tandem Joël novi testamenti gratiam prævidens & prædicans ait, (l) *Prophetabunt filii vestri, & filiae vestrae: senes vestri somnia somniabunt, & juvenes vestri visiones videbunt.* Nec desunt exempla. Nam Deus [m] per somnium Abimelech Regem Ge-
raræ admonuit, ne tangeret uxorem Abrahæ. Jacob (n) in somnis mysticam scalam vidi, & Angelos per eam ascendentis & descendentes. Deus in somnis apparuit Iaban (o) præcipiens illi ne quidquam asperè contra Jacob loqueretur. Notissima sunt item somnia Joseph (p) quæ futuræ dominationis præsagia fuerunt, & odii atque invidiæ somitem fratribus ministrarunt. Sunt & illa quæ vidi Pharaon [q] septem annorum sterilitatem. signifi-
cantia, quæ Joseph divino imbutus spiritu interpretatus est. Salomoni (r) per somnium largitus est Deus sapi-
entiam, divitias, & gloriam super omnes. In libro Danie-
lis (s) somnium legimus Nabuchodonosor, & alterum ipsius Prophetæ, per quod quatuor regna designata sunt. Judas Machabæus (t) vidi in somnis Hieremiam prophetam à quo gladium aureum accepit, ut adversarios populi Israël in eo dejiceret. Josepho Dei genitricis spon-
so apparuit Angelus in somnis dicens, (u) ne timeret accipere Mariam conjugem suam: & rursum in somnis monuit eum, ut fugeret in Ægyptum cum puerō, & ut defuncto Herode in terram Israël reverteretur. Magi quoque admoniti sunt in somnis, ne redirent ad Herodem. Nemini ergo dubitare fas est, quin à Deo immittantur

i. Reg. 28. 6. k Nu. 12. 6. l Joël. 2. 28. m Gen 20. n Ib. 28. o Ib. 31. p
Ib. 37. q Ib. 41. r 2. Reg. 3. s Dan. 2. & 7. t 2. Mach. 15. u Matth. 2.

Somnia , aliquando quidem aperta & per se clara , aliquando obscura & ænigmatibus obvoluta , sed semper vera ; quibus humana mens vel ad supernaturalem intelligentiam elevatur , vel de agendis instruitur , vel de his quæ ventura sunt admonet : sive Deus per se immediate formas & similitudines rerum imprimat phantasiæ , sive ministerio Angelorum. Habet quoque diabolus prophetas suos & somniatores , quorum ipse phantasiam commovet , multaque in ea repræsentat & suggerit , & occulta quandoque revelat , implens animum noxia superstitione , & pernicioſis illusionibus decipiens . Ratio est ex Angelico doctore , quia quædam cognoscunt dæmones naturali sua cognitione , quæ à notitia hominum remota sunt , & hæc possunt revelare. Intellectus siquidem superioris ordinis potest aliqua cognoscere , quæ ab inferiori ignorantur : humano autem intellectu superior est non solum intellectus Dei , sed etiam Angelorum tam bonorum quam malorum ; ex quo fit ut etiam dæmones occulta interdum manifestent , non illuminando intellectum , sed commovendo phantasiam : non prænunciando quæ ventura sunt , quod Dei proprium est ; sed naturales effectus ex certis causis necessario obventuros , antequam contingant , indicando. Possunt etiam quæ ipsi postea facturi sunt somniantibus manifestare , quo genere somniorum ægrotos olim decipere solebant , qui in templo Aesculapii excubabant , ab eo per somnum indicari remedia expectantes , quibus valetudini restituerentur.

III. Cur vero in somnis plures quam in vigilia apparitiones & revelationes fiant , diversæ sunt causæ . Solet enim animus in vigilia multis rerum humanarum curis & negotiis , variisque studiis occupari & distrahi , atque a seipso avocari , & turbidis affectibus agitari , quibus impeditur ne videat & discernat quæ recta & justa sunt : ac cum dormit , ab omnibus curis & interpellationibus liber , sibiique præsens & attentus , quicquid internis facultatibus objicitur , facile percipit , & incorruptè dijudicat.

Fff ij

Deinde cum vigilat, quicquid menti seu phantasiæ occurrat, humanæ ratiocinationis trutina expendere ac discutere, & si quid ab ea discrepare videtur, rejicere consuevit: dormiens autem agitur potius quam agat, magisque promptus & idoneus est ad divinas operationes percipiendas, non disquirens credendi causas, sed credens. Accedit noctis silentium, sensuumque exteriorum & rerum omnium, quibus mentis attentio alio diverti & remitti potest, placida quies: unde fit, ut res objectæ magis animo imprimantur, & tenacius hæreant. Et quoniam, si divinitus immittuntur, vim aliqua significandi semper habent, homo de illis sopia sensibus efficacius instruitur, ablato quoque extrinseco impedimento: quamvis dormiens discernere nequeat, quomodo res ipsas viderit, & intellexerit. *Cum enim vel in somnis vel in ecstasi*, inquit Augustinus (x), *corporum exprimuntur imagines, non discernuntur omnino à corporibus, nisi cum homo redditus sensibus corporis cognoscit se in illis fuisse imaginibus, quas non per sensum corporis hauriebat.* *Luis enim cum à somno evigilaverit, non continuò sentiat imaginaria fuisse quæ videbat, quamvis cum ea videret dormiens, à vigilantium corporalibus visis discernere non valebat?* Hæc de somno: at de ecstasi idem narrat se virum quemdam fidelem, sed rusticum audivisse, qui vigilare se sciret, & quiddam videre non oculis corporeis. *Anima mea*, dicebat ille, *videbat eum, non oculi mei.* Non tamen sciebat, ait Augustinus, utrum corpus esset, aut imago corporis: non enim erat talis, ut ista discerneret. In somnis autem certum est non corpora videri, sed imagines corporum, quamvis imaginibus corporum nomina tribuantur. Ait enim homo, cum narrat somnia sua & aliquam in eis revelationem: *Vidi montem, vidi fluvium, vidi tres homines, ea nomina tribuens illis imaginibus, quarum similes illæ res erant; quia nimirum in somnis ita versamur, ac si vigilantes objecta cerneremus, sensuque externi tua*

x Lib. 2. de Gen. ad lit. c. 2. & 3.

munia obirent. Porro somnia aliquando clara & manife-
sta sunt, qualia fuerunt Abimelech, & Laban, & Josephi
sponsi B. Virginis, ac trium Magorum: aliquando ob-
scura & perplexa, sicut somnia Pharaonis, Nabuchodo-
nosor, & Danielis. Et ea quidem, quæ à dæmonibus im-
mittuntur, ænigmatica esse & ambigua, mirum non est;
nam cum certam futurorum scientiam non habeant, si
quos motus excitant in phantasia, aut si quid occultum
revelant, magna verborum perplexitate, ac rerum caligi-
ne obvolvunt, quæ in varios ac contrarios sensus detor-
queri possint, ut si eventus somnio & revelationi non
consonat, interpretantis ignorantiae adscribatur. Quæ
verò Deum auctorem habent, ideo difficilia nonnum-
quam & obscura sunt, vel quia sic exigit sublimitas re-
rum quæ in somnio manifestantur: vel quia eorum expli-
catio à viris sanctis sive à Deo petenda est: vel quia eo-
rum intelligentiam vult Deus occultam esse, donec veri-
tas rerum eventu agnoscatur. Non enim quia videntur ve-
ra sunt, ut scitè Tertullianus [y], sed quia adimplen-
tur. Fides somniorum de effectu, non de conspectu renun-
ciatur. Sicut & Prophetia, ut scribit Chrysostomus (z),
non in tempore quo dicitur, sed in tempore eventus præbet in-
dicium sua veritatis.

IV. Cum igitur somnia diversas habeant causas in-
trinsicas & extrinsicas; maxima autem illorum pars ex
varia & incomposita spirituum animalium, specierumque
sensibilium per cerebri anfractus vagantium agitatione,
temere & fortuitò eveniat; meritò sacræ litteræ nullam
eorum rationem habendam esse præcipiunt, ipsorumque
observatores & conjectores acriter reprehendunt. Ita in
Levitico a, *Non augurabimini, nec observabitis somnia.*
Et in Deuteronomio b. *Non invenietur in te qui observeret
omnia.* Sapiens quoque ait (c), *Multas curas sequuntur
omnia.* Item d, *Somnia extollunt imprudentes. Quasi qui*

y. de Anima. c. 17. z. Hom. 29. in 1. ad Cor. a Levit. 19. 26. b. Deut. 18. 10.
c. Eccl. 5. 2. d. Eccl. 34.

apprehendit umbram, & persequitur ventum, sic & quæ attendit .! visa mendacia. Divinatio erroris, & somnia malefacentium vanitas est. Nisi ab Altissimo fuerit emissa visio, ne dederis in illis cor tuum, multos enim errare fecerunt somnia. Illud quoque observandum, quod somnia divina, ea præsertim quæ futura præfigiunt, rarissima sunt, & non nisi ob aliquam insignem causam, quæ ad publicam utilitatem spectet, immitti solent: quorum significaciones, cum à solo Dei consilio & voluntate institutæ sint, ejus duntaxat revelatione innotescere hominibus possunt. Ut enim docet Apostolus (e) Quæ Dei sunt nemo cognovit nisi spiritus Dei. Ipse revelat profunda & abscondita, & novit in tenebris constituta. & lux cum eo est. Scriptis de somniis multa Gregorius Nyssenus (f), qui inter cetera ait: Cum vis imaginandi per somnum omnibus aequa ac sine discrimine à natura sit indita, pauci ex universorum cœtu sunt, quibus diviniora se somniorum visa offerant. Ideo facile non esse somniis credendum Antiochus Monachus (g) ostendit, tametsi in speciem ad nos cælitus demissa videri possint, nisi ad sit discretio spirituum, certa nec fallax interpres rei visæ. Cui consonans Scholiares Climaci, Magna, inquit (h), prudenter adhibenda est in iis quæ in somno usuveniunt: quin potius, quia inconstans est eorum ratio, omnino negligenda est: paucorum enim illorum dijudicatio: Eorum videlicet, qui gratiam discretionis spirituum à Deo acceperunt. Sunt nihilominus & quædam signa sive regulæ ex ipsis somniis desumptæ, quibus vir sapiens & expertus facile potest conjicere, ex qua causa proveniant, & quomodo vera à falsis, bona à malis discernantur.

1. Naturalium alia sunt temerè & fortuitò occurrentia, & quæ nihil prolsus significant, nec ullam cum futuris connexionem habent: & hæc omnino rejicienda, atque spernenda sunt. Alia statum & constitutionem, siue temperamentum somniantis indicant; & ex his solent

e 1. Cor. 2. v. 11 f De opif. hom. c. 13. g Hom. 84. h Ad grad. 15. n. 30.

Medici morborum causas investigare. Nulla autem sunt, quæ naturaliter futura contingentia præfigant.

2. Somnia quæ inutilia, superstitionis, & vana suggestunt: quæ tetra, horribilia, aut obscœna repræsentant, vel ad malum quoconque modo provocant: seu quibus occulte manifestantur ad solam curiositatem vel ad inanem scientiæ ostentationem spectantia: aut futura prædicunt, quæ postea ex eventu falsa dignoscuntur; à dæmone vel à natura oriri evidens est.

3. Si somnia accidenta incomposita, turbulentia, ridicula, monstruosa; & quæ statim evanescunt ac dissipantur non sunt à Deo: ipse enim omnia facit in numero, pondere & mensura, nec est aliquid inordinatum vel inutile in operibus ejus. Ipse somnia immittit, ut signa sint alicujus rei quam vult eo modo manifestari, ac proinde semper aliquid significant.

4. Divinorum indicia sunt res ipsæ, quæ per somnium innotescunt, si ejus generis sint, ut non nisi à Deo revelari queant, qualia sunt arcana cordium, intimæ cogitationes, abdita fidei mysteria, futura contingentia, quæ pendent à libero arbitrio, & quæcumque hominum cognitionem excedunt: nisi forte talia fuerint, ut ea dialbolus ex conjecturis vel aliunde scire possit. Solet etiam Deus cum somnia immittit, miro quodam fulgore mentem illustrare, & voluntatem sic afficere, ut illis firmiter hæreat & certò sciat à Deo esse, nec ullo unquam tempore eorum oliviscatur.

5. Ex modo quo contingunt, cum multa in eo diversitas sit, certa ipsorum discretio haberi non potest. Nam divina aliquando placidissime, aliquando cum ingenti corporis & animi commotione atque horrore efficiuntur. Aliquando datum est alicui somnum, sed non ejus intelligentia, sicut Pharaoni & Nabuchodonosor: aliquando utrumque, sicut Prophetis. Alia, ut diximus, clare & aperte quod Deus vult manifestare: alia obscurè, & per varias similitudines, atque ænigmata. Alia respondent

F ff iij

præcedentibus in vigilia cogitationibus, ut somnium Joseph prius cogitantis dimittere conjugem, postea in somnis admoniti ut acciperet: alia de rebus sunt ab omni prævia meditatione remotissimis. Tertia igitur & certiora indicia sunt quæ ex ipsis rebus in somnio ostensis desumuntur: quibus & illa adjungi debent, quæ supra alata sunt, cum de spiritibus discernendis actum est.

CAPUT XVII.

De somniis propheticis. Prophetiam in lumine divino præcipue consistere. Tres gradus rerum quæ à Prophetis cognoscuntur. Prophetiam non esse habitum. Quotupliciter fiat. Quomodo Propheta aliis manifestet quæ intellectualiter vidit. Notæ veri & falsi Prophetæ.

I. **C**UM satis superque constet causam effectricem somniorum esse phantasiam, dubitant merito sapientes, an ita percipientur in ipso sensu interiori, ut nunquam se illis intellectus immisceat. Certa siquidem experientia constat, dormientes nonnunquam & somniantes elaboratam orationem texere, versus elegantes pangere, & de rebus altissimis philosophari, quæ omnia non ad solam phantasiam, sed etiam ad rationem pertinere videntur. Nihilominus non desunt Philosophi, qui hæc putant imaginationis vires non excedere, quamvis ut plurimum ex his cogitationibus orientur, quæ in vigilia præcesserunt. Quoties enim vigilantis intellectus de aliqua re differit & argumentatur; sensus interior, quem potentiam cogitativam vocant, suam quoque argumentationem subnequit, ac veluti sphæra inferior ad motum superioris trahitur & circumvolvit: nihilque animus cogitare potest, quin protinus phantasia quidpiam simile sibi singat, quod deinde in somnis ex motu spirituum & phantasiatum recurrit & excitatur, ac si res vera agetur. Sed quicquid sit de somniis naturalibus, quorum dif-